СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 96. — Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 24. квітня, 1924.

VOL. XXXII. — No. 96. — Jersey City, N. J., Thursday, April 24, 1924. — THREE CENTS

Кулидж про політику теперішнього уряду.

НЮ ЙОРК, 22. квітня. — Президент Кулидж виголосив тут перед зборами новинкарського підприємства „Асосіейтид Прес" промову, в котрій зібрав провідні думки своєї політики. Промову вважають в дійсности першою кандидатською заявою Кулиджа.

Щодо внутрішної політики, то Кулидж заявився за покаранєм всіх, яким будуть доказані якінебудь урядові надужиття, зловжитки, підкупства, тощо. Він отверто признав, що деякі урядники справді допускаються надужить. Поза тим він заявився за ощаджуванням видатків на федеральний уряд.

Богато більше говорив Кулидж про заграничну політику. Передовсім він недвозначно заявився за піддержанням пляну Доса, котрий він уважає справді добрим пляном для заведення постійного мира в Европі. Кулидж радить не лишень заявитися за пляном Доса, але й поперти межидержавну позичку для Німеччини в Америці.

Найважнійша однак заява Кулиджа се його обіцянка, що американський уряд скличе вже в найкоротшім часі нову конференцію для обмеження зоружень.

ДАЛЬШІ ПЕРЕСЛУХАННЯ В СПРАВІ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШІНҐТОН, 22. квітня .— Перед судовим комітетом палати послів відбувалися далі переслухання в справі обмеження прогибіційного закона.

Межи инчими свідками були навіть проповідники церков та судді. Свідки зізнавали про шкідливі наслідки прогибіції. Говорили про зріст випадків божевілля, зріст піяньства серед дітий та молодежи, засипанне суддів прогибіційними нарушеннями і таке инче.

Підчас переслухання перед конґрес заїхав тягаровий автомобіль (трок), з котрого виладовано петицію (прозьбу) о знесенне закона Волстеда. Петиція має 7 міліонів підписів.

Б. МІНІСТЕР ЗАКИДАЄ ФАЛШИВІ ЗІЗНАННЯ.

ВАШІНҐТОН, 22. квітня. — Бувший міністер судівництва Догерті видав нині заяву, в котрій закидає, що велика частина звернених проти нього доказів опирається на фалшивих та підкуплених зізнаннях. Він каже, що має заприсяжені зізнання свідків, що зізнавали перед сенатовим комітетом проти нього, а тепер признають, що їх підмовлювано.

З ПЕРЕДВИБОРЧИХ ЗАХОДІВ.

ВАШІНҐТОН, 22. квітня. — Зі симпатий делеґатів обох великих партій, вибраних досі на загальні партійні конвенції, виходить, що серед демократів найбільше прихильників має Мекаду, а серед републиканців Кулидж. Пенсилвенійський губернатор Пиншо, котрий хоче кандидувати з рамени републиканської партії на „сухий (прогибіційний) тикет, має лишень дуже мало прихильників.

БОРОТЬБА ЗА БОНУС.

ВАШІНҐТОН, 22. квітня. — Сенатор Бора виголосив у сенаті довшу промову проти ухвалення бонуса для бувших жовнірів. Він доказував, що з бонусом получені великі кошти, а народ і так придавлений зростаючими державними довгами.

НЕБУВАЛИЙ КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЄКТ.

ВАШІНҐТОН, 22. квітня. — Конґресмен Апшо з Джорджії вніс проєкт закона, після котрого міністрів в кабінеті президента малобись вибирати загальним голосованнем народа, подібно як се робиться зі самим президентом. Досі міністрів своїх установляв президент і вони були відповідальні лишень перед ним.

ОБЖАЛОВУЮТЬ СУДДЮ.

ВАШІНҐТОН, 22. квітня. — Федеральний прокуратор з так званого північного повіту в Вест Верджінії вніс до предсідателя палати послів петицію, щоби конґрес обжалував за нарушенне своїх урядових обовязків Віліема Бейкер, федерального суддю того повіту.

Прокуратор закидає судді цілий довгий ряд злочинів; межи инчим говориться, що суддя конфіскував алькоголь другим і карав їх за нарушенне прогибіційного закона, а самий запивався як не боже сотворіння.

ДЕМОКРАТИ ВНОСЯТЬ СВІЙ ПОДАТКОВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ .

ВАШІНҐТОН, 22. квітня. — Демократи з фінансового комітету сенату, що там становлять менчість, постановили предложити повній палаті свій податковий проект. В заяві, доданій до сього проекту, вони закидають републиканській більшости, що її проект має основні хиби, бо він є прихильний для богачів.

ВИТРЕВАЛІСТЬ СЛІПОГО.

ШИКАҐО, 22. квітня. — Стейтова шкільна влада дала право на адвокатованне Джрджови Вінманови, 24-літному студентови на Нортвестерн Університеті. Цікаво, що Вінман був сліпий від дитиньства. Кожду книжку, яку він мусів перейти підчас науки, мусіли йому прочитати. Читали йому мати й сестра.

ПІЙМАЛИ „ОСТРИЖЕНУ БАНДИТКУ".

НЮ ЙОРК, 22. квітня. — До Ню Йорку привезено нині Сілію Куні, ославлену бруклинську „остриженy бандитку", котра на спілку зі своїм чоловіком доконала кільканайцять рабунків. Арештовано їх аж у Флориді, куди вони втекли, приперті нагінкою поліції. Висліджено їх лишень через те, що бандитка мусіла вродити дитину.

Вона й чоловік без опору признаються до всіх злочинів, у яких вони брали участь.

АҐІТАЦІЯ ЗА ЛІҐОЮ НАРОДІВ.

ВАШІНҐТОН, 22. квітня. — Сенатор Робинсон, демократичний провідник у сенаті, виступив перед зборами товариства Дочок Війни з 1812 року з промовою, в котрій арґументував, що приступлення Злучених Держав до Ліґи Народів є неминучою умовою привернення нормальних умов у світі.

УРЯДНИКИ ПРИЗНАЮТЬ, ЩО КОНФІСКОВАНА ГОРІВКА ПРОПАЛА.

ВАШІНҐТОН, 22. квітня. — Один з урядників міністерства судівництва зізнав нині перед сенатовим комітетом, що розсліджує закиди проти Догерті, що справді трафлялися факти, що горівка, конфіскована урядниками при ревізіях, пропадала відтак з урядових магазинів.

ЗАСНУВАННЯ КОСМОПОЛІТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО МІСТА.

Недалеко Парижа, при парку Монтуріє повстане космополітичне містечко, Мешкатимуть там студенти всіх можливих національностей. Доступ матимуть горожане всіх держав, а навіть ріжні держави могтимуть побудувати свої власні павільони. Між державами, котрі вже зголосили свою співпрацю є: Америка, Анґлія, Канада, Китай, Японія, Портуґалія, Арґентина й Румунія. Швайцарія збудує мабуть також свій власний павільон. В Сорбоні (парискім університеті) повстав комітет, котрий голосуванням жінок і мущин студентів має рішити, чи схочуть прилучитися до решта студентів. Держави, котрі мають свої павільони в цьому новому інтернаціональному університетському місті, матимуть право посилати там учеників, записаних на париських факультетах або на подібних високих школах. Самособою, що павільони будуватимуть і удержувати держави власними коштами.

МАДЯР СТРАТИВ ЦІЛЕ МАЙНО ДЛЯ ТУРЕЧЧИНИ.

Суд в Тренчині розглядав цікаву розправу. Аптикар із Братісляви (Чехословаччина) Дезідерій Секеї заскаржив турецьку державу, щоби виплатила йому 15 міл. корон у золоті. Секеї мав велику фабрику лікарств підчас війни. З Туреччиною заключив був умову для достави ріжних медікаментів і дроґерійних препаратів. Договір в імені Туреччини підписав Енвер Паша. Секеї видавав точно бажані ліки на борг. Тепер нова Туреччина не хоче признати султанського довгу. Секеєві не остало нічо, як звернутися на судову дорогу. Він мотивує свою скаргу цим, що зубожів зовсім, бо на Туреччині вратив ціле своє майно котре перед війною було одно з найбільших у Мадярщині.

КРАЙ, В КОТРІМ ЗМЕНШУЮТЬСЯ ПОДАТКИ.

То Швайцарія. Міська рада в Ціриху ухвалила значно зменшити податки на 1924 р. В порівнанню з 1923 р. ця редукція податків винесе 18 проц., а з 1921|3 28 проц. Ціну ґазу, електричного світла й води зменшено на 10 проц.

СОВІТИ ПІД ЗНАКОМ ЛЕНІНІЗМУ.

По цілій Росії робиться заходи, щоби Ленінове імення сильно на вічні часи звязати з російським життєм. Богато міст і сел одержали його імення. Совети по цілій Росії переіменовують імена улиць і площ на назви покійного диктатора Петергоф названо Леніняк. По цілому краю збірається збірки для збудування памятників Леніна. Славну московську бібліотеку Румянцева перейменовано на „Загальна російська публична бібліотека Улянова-Леніна". Московське товариство пролетарських письменників видає альманах увесь присвячений Леніну. Комісаріят почти і телеґрафу випускає нові ленінівські почтові значки. Президія товариства добровольцького воздухоплавства орґанізує нову ескадру імення Леніна.

В КОТРИХ ДЕРЖАВАХ Є ЖІНКИ У ПАРЛЯМЕНТІ.

Найстарша жінка народна заступниця є в **Фінляндії** і то вже пять разів вибрана. В **Швеції** є чотири жінки в долішній палаті, а одна в сенаті. В **Голяндії** є сім жінок у парляменті. В **Анґлії** є вісім жінок у парляменті і то три від Мек Данельдової робітничої партії, три від Болдуінової консервативної, а дві від ліберальної партії Лойда Джорджа. **В Ісляндії** є одна жінка народня заступниця. В **Мадярщині** вибрано одну соціялістку. В **Чехословаччині** є тринацять жінок у парляменті, а три в сенаті. В **Німеччині** було тепер 36 жінок у парляменті . В **Росії** богато вибрано жінок до Советів.

ПОМЕР ВИНАХІДНИК ШОВКОВИХ ПАНЧІХ.

У Франції помер ґраф де Шардон. Одним із його винаходів приймив із надзвичайним вдоволенням жіночий світ. А саме ґраф де Шардон придумав штучний шовк, із якого виробляють панчохи. Після безчисленних спроб вдалося йому сфабрикувати штучний шовк із нитки. Шовкови такому надається бажаний шовковий блеск спеціяльним хемічним процесом як звісно, сьогодня сильно розвинулася фабрикація панчіх із штучного шовку, які майже неможливо розріжнити від правдивого шовку. Крім цього цей штучний виріб богато дешевий.

РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ НА УКРАЇНІ І В РОСІЇ НЕ ВГАВАЮТЬ.

Як звідомляє російська еміґрантська ґазета „Руль" (що виходить у Берліні), релігійні переслідування в советах не перестають. Шкільні власти в Чернигові видали розпорядок, в котрім жадають від сільських учителів, щоби всюди по школах поусували хрести й образи. Дальше жадається від учителів щоби заборонили шкільній дітворі ходити на науку релігії й спів у діточих церковних хорах. В Курській ґубернії арештовано дуже богато священиків за це, що постійно противилися насильним розпорядкам советів. Їм закидали монархістичну пропаганду.

ЗНОСЯТЬ ГАРЕМИ.

Сильна филя фемінізму поширюється побідно на всі сторони. Ось уже турецькі жінки внесли до анґорської влади окрему резолюцію, в котрій домагаються знесення поліґамії й подруж на европейський лад. Так не стане теми для поетів, котрі оспівували поезію гаремів, погляд палких очей з під серпанка, викрадання жінок із гаремів і т. д. Та то лише з далека поетам виглядали гареми так поетично й пахли найчудніщими запахами, а в дійсности там було й доволі жіночого горя.

ЕЛЕКТРИЧНІ ЖОВНІРИ.

Якийсь скандинавський вчений видумав — так пишуть ґазети— електричні машини, котрі самі без помочі людей могтимуть у війні стріляти і вбивати. Цього ремесла — каже винахідник — не потребуватимуть виконувати вояки. Коли то є правда, то на будуче самі електричні машини вестимуть війни, а ними з далека управлятимуть цебто командувати всього кілька людей. Ще ліпше було би хіба, щоби зовсім людей до цього не треба уживати, хай машини самі між собою вели би війну, Хай би вбивали себе. Коби то ще й машини такі видумувалися, а люде щоби працювали для добра культури...

ЗАВАЛИВСЯ 14-ПОВЕРХОВИЙ БУДИНОК. ....

В місті Амполіді біля Лісабони завалився новопобудований 14-поверховий дім. Під румовищем згинуло 45 людей.

Німеччина готова на уступки Франції задля прийняття пляну Доса.

БЕРЛІН, 22. квітня. — Німецькі політичні провідники, яким поручено перевести плян комісії Доса в діло, зачали працю з небувалою швидкостю.

Вони схильні навіть на значнійші уступки для Франції, аби тільки досягти з нею порозуміння і довести до приняття пляну Доса.

В поінформованих кругах запевняють, що Німці готові зробити уступку французькому премієрови Пуанкаре до тої степени, що навіть згодяться на дальшу військову контролю Рурщини французькими військовими наглядачами.

По сьому пляну Німеччина задержала-б суверенність над зелізницями в Рурщині, а Франція держала-б над ними військовий нагляд через невелике число військових представників.

АНГЛІЙСЬКО-ФРАНЦУСЬКІ РІЖНИЦІ У СПРАВІ ПЛЯНУ ДОСА.

ЛОНДОН, 22. квітня. — Тутешній соціялістичний дневник Дейлі Геролд пише, що британське правительство не годиться з французьким щодо введення в життє пляну Доса. Через ті ріжниці, пише ґазета, може прийти до розбиття едности у сій важній справі.

ВЖЕ НАРІКАЄ НА ПАРТІЮ ПРАЦІ.

ЛОНДОН, 22. квітня. — Бувший британський премієр і провідник лібералів в парляменті Давид Лойд Джордж на вічу у Валії нарікав на Партію Праці за її політику і за легковаженне лібералів, які їй помогли здобути власть.

АНҐЛІЙСЬКІ І ФРАНЦУСЬКІ ГРОШІ ІДУТЬ ВГОРУ.

ЛОНДОН, 22. квітня. — Анґлійські і французькі гроші пійшли нині на грошевій біржі вгору. За фунт стерлинґів плачено по $4.40, а за франки по 6.34 цента.

ЯПОНІЯ НЕ БОЙКОТУЄ КАЛІФОРНІЇ.

ТОКІО, столиця Японії, 22. квітня. — В тутешніх поінформованих кругах заявляють, що вісти про постанову Японії бойкотувати продукти Калифорнії неправдиві.

ПЕТЛЮРА В ПАРИЖІ.

ЛЬВІВ, 6. квітня. — З певних жерел повідомляють, що б. головний отаман військ УНР. і б. голова Директорії УНР. Семен Петлюра перебуває тепер у Парижі. Біля нього збираються всі б. визначні політики й дипльомати УНР. його орієнтації.

НЕ ПЛАТЯТЬ РОБІТНИКАМ НА УКРАЇНІ.

ЛЬВІВ, 6. квітня. — З Харкова повідомляють, що викликане заходами Інспекції Праці Донецького басейну судове доходженне у справі затримки заробітних платень робітникам виявило, що головним виновником того сумного явища в пролетарській державі був союзний комісаріят шляхів, котрий за комісарювання Дзержинського більше півтора року зовсім не платив за уголь. Не заплачено за вибраний для потреб того комісаріяту уголь від січня 1922 р. по конець 1923 р. міліонів рублів золотом.

З ДІЯЛЬНОСТИ „КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ".

ЛЬВІВ, 6. квітня. — В минулому році в комуністичній партії большевиків України потягнуто було до судової відповідальности 9,385 членів (14%). За найріжнороднійші провини усунено з рядів партії 956 робітників, 1,050 селян і 450 радянських урядовців. Найбільше провин припадає на піянство та спекуляцію (24%); потім слідує нарушення партійної дисципліни (18%), провини службового характеру (12%), корієризм (7%), карні провини (7%) і наконець релігійні пересуди (6%).

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТЕР КУХАРСЬКИЙ НА ЛАВІ ОБВИНУВАЧЕНИХ.

ВАРШАВА, 1. квітня. — На засіданні польського сойму пос. Морачевський (ППС) зголосив нагле внесенне з домаганнем потягнути до судової відповідальности б. мін. Кухарського за втрати, на які наразив державний скарб, жирардівським скандалом. Внесенне підписало понад 100 послів. Б. мін. Владислав Кухарський умовою з акц. тов. „Жирардів" наразив державний скарб на шкоду 2,187.684 шв. фр. і на 429.674 шв. фр. Тому внескодавці жадають, щоби сойм ухвалив обвинуваченне перед державним трибуналом б. мін. торговлі і промислу Кухарського, соймового посла за те, що такою своєю діяльностю вчасі і в ділянц ісвого урядовання заподіяв сю шкоду державному скарбови.

Дня 3. с. м. на військовій комісії польського сойму приступлено до обговорення внесення про потягнене до відповідальности перед державний трибунал Вл. Кухарського за заподіянне державним інтересам дійсної значної шкоди при ліквідації державної управи жирардівських заведень.

Справу реферував пос. Морачевський.

Після промови пос. Хелмонського і Бартля внесенне про вибір спеціяльної комісії і переданне їй справи принято одноголосно.

ВАЛЮТОВА РЕФОРМА В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 3. квітня. — На засіданню польської фінансової ради віцеміністер скарбу Клярнер заявив, що основою фінансової реформи буде постепенне викуплювання польських марок, так щоби ринок мав доволі злотих польських. Стягнені марки не появляться вже в обігу. Мін. Грабський заявив, що стягнеться 340 трилionів марок у 10-міліонових банкнотах. Меньші банкноти курсувалиб-б ще до часу виміни на срібні і нікльові гроші.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays,
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.

Обєднанне Українських Організацій в Америці звертає увагу на поважне національне завдання, яке стоїть перед українською іміграцією в Америці.

Українське національне шкільництво в старому краю найшлося в трудному положенню. До сього шкільництва ставить життя, народне життя народа, поневоленого, але мріючого про здобуття собі назад свободи, тяжкі завдання. Потреби життя вимагають від українських шкільних інституцій, в сьому числі передовсім від Рідної Школи, поширення програми діяльности. Щоби ратувати українську землю перед заливом чужих робітників, ремісників, міщан, треба постаратися о дальше піддержанне досі отворених та о отворенне нових шкіл фахових, ремісничих, купецьких, — шкіл, які виховують кадри независимих від уряду людий.

Тимчасом українське приватне шкільництво не то, що не може думати о поширенне своєї діяльности, але й стоїть перед небеспекою зменчення своєї дотеперішньої діяльности. Уряд наїзників докладає всіх старань, щоби довести до замкнення сих шкіл, які вже існують. Він старається не допускати до збірок на шкільні цілі, замикати школи під ріжними покришками, нищити й підривати українське шкільництво.

Українська суспільність у старому краю напружує всі свої сили, щоби сі заходи ворогів звести на ніщо. Відомо, сі сили в народа, виснаженого довгою війною, не великі, і коли ми, українські імігранти, не поспішимо на допомогу Рідній Школі, то наш народ мусить програти боротьбу з наїзником на шкільному та освітному полі.

Тому обовязком нашим є постаратися, аби великодні збірки на писанку для Рідної Школи принесли такий дарунок для шкіл в старому краю, щоби ми могли сею збіркою почванитися, а нашому народови під ляцькою кормигою вийшла з сього справдішна допомога для рідної школи.

ПО ДВОХ РОКАХ ТЮРМИ У... СОЮЗНИКА.

Перемиський тижневик „Український Голос" у останньому числі пише:

НА ПОМІЧ БРАТТЯМ ПРИДНІПРЯНЦЯМ.

Польське міністерство внутрішніх справ зносить табори для інтернованих. Цим положило воно конець тим страшним мукам, голодови і смерти наших братів Придніпрянців, запроторених у ці „живі гроби". В самому таборі в Каліші пропадало досі 1,500 найідейнійших, інтелігентних одиниць — борців за волю. Тепер це все скінчилось.

Одні з інтернованих дістануть дозвіл на свобідний побут в Польщі; другі будуть відставлені до границі тої держави, яку собі виберуть. А що між інтернованими є письменники, професори, учителі, редактори, коректори, драматичні актори, книговодці, корепетори, архітекти, диригенти хорів, дяки, столярі, шевці, кравці різбарі й інші — тому треба конче, щоб наші українські громади розібрали їх поміж себе. Тим більше, що нашим громадам, а зглядно їх таким установам як читальні Просвіти, кооперативи, драматичним гурткам бракує таких людий, і тому вони не все як слід діяльні.

Тому заклинаємо до цего всі громади. Коли яка громада кільком інтернованим дала-б у себе приміщенне, треба сейчас слати на руки Якова Пухальського, драматичного артиста в Лежайску гр. кат. уряд, бо інтерновані, заки вийдуть з табору, мусять подати, в якій місцевости хотять пробувати. Рівночасно зазначуємо, що Придніпрянці, яких вже передше приняли деякі громади, надзвичайно діяльні. Спішіть отже з помочю для братів Придніпрянців, поки час, а вони за це Вам віддячаться сторицею!

* * *

Як звісно, по риському договорі (з 18-ого березня, 1921) Польща запроторила українських козаків з армії Петлюри, що бились за Польщу яко її союзники, в неволю, за зелізні крати у таборах в Каліші.

Там морила та славетна „союзниця" нещасливців, що повірили в чесність Польщі, голодом, катувала їх і мучила, поки частина не вимерла, а знеможену решту аж по двох роках мук і терпінь випустила на волю. Дала їм змогу остатись і працювати на українських землях, що тепер під Польщею.

Лекше вони відітхнуть, як вийдуть сьогорічною весною на рідну землю, та гірко будуть зітхати, коли спогадають гостину у „союзника", за котрого свою кров проливали.

Але буде бодай та користь, що перекажуть своїм дітям і всьому українському молодому поколінню, що Лях ніколи не може бути і не буде союзником Українця; що він іде до союза з Українцем не для союза, а тільки і єдино для зради його, аби по науці польських „пророків" навіть при помочі підлости і зради будувати Польщу — будувати сей штучний плід проступку на українських землях.

— Наука, що НІКОЛИ Українець не може бути союзником Польщі, коштує дорого, але вона варта тої ціни, якщо вона прийметься серед Українців повселюдно.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.
ОРГАНІЗУЙТЕ В ЧЛЕНИ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЯК ЖИВЕТЬСЯ УКРАЇНСЬКИМ СЕЛЯНАМ ПІД ПОЛЬСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ?

З ІНТЕРПЕЛЯЦІЙ (ЗАПИТІВ) УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ У ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ У ВАРШАВІ.

Інтерпеляція

посла Приступи і тов. до міністра внутрішніх справ і міністра справедливости у справі убийства гаєвою Зелінського, поповненого жандармом число 3658 в селі Грузятин, пов. Луцк, на Волині, як також в справі безправного арештовання і побиття в поліційному арешті селян Харитона Власюка, Трохима Гурина, Тимоша Перкевича і Онуфрія Гурина, з с. Грузятин, п. Луцк.

Дня 24. лютого везли мешканці села Грузятин, пов. Луцк, Харитон Власюк, Трохим Гурин, Тиміш Перкевич і Онуфрій Гурин дрова зі свого власного ліса додому. По дорозі стрінулися з гаєвим Зелінським і жандармом державної поліції ч. 3658, котрі, н епитаючися навіть, відки ті дрова везуть, хотіли забрати від селян пили і сокири. Коли три перші селяни хотіли дати певні вияснення в тій справі, а молодий Онуфрій Гурин, резиґнуючи вже з дров, пустився в напрямі свого дому, жандарм вистрілив до нього з карабіна. Тим нещасним вистрілом влучив він однак не Гурина, а гаєвого Зелінського, який тогожсамого дня таки помер. Селян же, що везли дрова, сейчас арештовано. При цілоденному допиті арештованих немилосерно бито, змушуючи їх в той спосіб до фалшивих зізнань, що вистріл був буцімто спричинений неосторожностю жандарма число 3658, а також, що селяни буцімто кинулись на жандарма з сокирами, через що той послідний мусів боронитись. Під впливом страшних катовань селяни мусіли на диктат жандармів зложити подібні зізнання і на основі тих саме вимушених зізнань тримається їх у вязниці і досі.

Знаменним є факт, що прокураторія при окружному суді в Луцку, замісць перепровадити в тій справі слідство і потягнути до карної відповідальности жандарма держить і досі безправно висше названих селян до своєї диспозиції, а навіть не розпочала ніяких доходжень в справі побиття селян поліцією.

Поборюючи сей не перший вже факт поліцайських оргій, практикованих на безборонному селянстві підписані запитують:

1) Чи відомий той факт міністрам внутрішніх справ і справедливости?

2) Чи міністри готові зарядити в тій справі слідство і потягнуть винних до карної відповідальности?

3) Чи всі арештовані будуть сейчас випущені на волю?

4) Що задумують зробити міністри, щоб зробити конець подібним безправствам?

Варшава, дня 18. марта, 1924.

Інтерпеляція

посла Приступи і тов. до міністра внутрішніх справ у справі безправного арештовання і побиття Тихона Підвального, селянина з с. Тростянець, пов. Луцк, жандармом ч. 2863 з державної поліції в Тростянці, на Волині.

Дня 2. лютого с. р. віз селянин Тихон Підвальний фірою зі свого власного ліса дрова. По дорозі стрінувся з жандармом ч. 2863, котрий, твердячи, що ті дрова з ліса місцевого поміщика, змушував Підвального відвезти ті дрова до поміщицького ліса. Колиж Підвальний рішучо твердив, що дрова є його власностю і що яко такі жандарм не має права йому їх відбирати. Цей послідний, не чекаючи на дальші вияснення, ударив Підвального прикладом карабіна по зубах. Удар той був так сильний, що Підвальному випали два зуби, та спричинив сильний біль голови.

Не постаравшись навіть для побитого Підвального о санітарну поміч, в хорому стані відпровадив його жандарм ще тогосамого дня до поліційних арештів в Луцку. Там держали його через два дні і щойно потім, не найшовши ніяких доказів його вини, випустили його на волю.

Кваліфікуючи вчинок жандарма як каригідний переступ, доконаний безправно над безборонним і зовсім невинним селянином Підвальним, підписані запитують:

1) Чи факт сей відомий міністрови?

2) Чи міністер готовий запорядити в тій справід слідство і потягнути жандарма ч. 2863 за поповнене побиття до строгої відвічальности, а команданта державної поліції в Луцку за безправне позбавленнє Підвального через два дні особистої волі?

3) Що задумує зробити міністер, щоб підчинені йому органи перестали вже вкінці надуживати свою власть і щоб положити край практикованим досі поліційними органами биттям.

Варшава, дня 19. марта 1924.

Крім висше наведених інтерпеляцій були ще внесені того дня такі:

1) Інтерпеляція посла Пащука і тов. до міністрів справ внутрішніх і справедливости у справі неправних арештів і побиття селян Дмитра Гудимки, Олексія Остапівця, Максима Котока і чотирох прочих із с. Тинне, пов. Сарни, причиною до чого послужило аґентам дефензиви звичайчісіньке, на нічому не оперте припущенне та підозріннє, що висше наведені селяни переховують буцімто зброю.

* * *

Відай ніде у світі в сьому століттю не було і нема таких середновічних відносин. Ніде у світі, навіть в найбільше відсталих державах не трактують органи власти громадян так як у Польщі, що дивом дивним найшлась із своїми середньовічними признаками у новітніх часах.

Се доказує, що Польща за 1000 літ не змінилась, і не змінилась мимо поділу і півтора-сталітньої неволі і науки, що се таке вільність, а що неволя. Се теж показує, що нема жадної надії, аби Польща колинебудь змінилась на ліпше. І що Українцям, котрі тепер під Польщею, нема іншого виходу, як тільки старатись за всяку ціну як найскорше відірватись від Польщі і не мати з нею ніколи нічого спільного.

ДОПИСІ

ПЛЕНДОМ, Н. Й.

Враження з одного засідання „Першого Українського Робітничого Конґресу в Злучених Державах."

Гостеви відразу впало в око та гарна напись-афіша, котра видніла в нутрі над естрадою салі „Вебстер Гол" в Ню Йорку, в котрій відбувався перший большевицький конґрес.

Чому наші слуги Москви вбрали цей конґрес в слово „український"? Тому щоб перед нашим робітником прикрити грішне тіло комісарів та ораторів, щоби кинути межи нашу еміґрацію в Америці червоний хробак на острій большевицькій вудці.

Чому робітничий, а не комісарський? Тому бо наша еміґрація в Америці всі робітники, не комісарі, і пишучий сих пару слів, не комісар, а робітник, котрий тяжко працює на щоденний хліб.

Чому ставлюсь ворожо до того не-українського, а комісарського конґресу? Тому, бо яко гість сполудневого засідання конґресу з неділі, 13. цвітня, я мав нагоду зауважити найменші подробиці.

Яко робітник-гість, виношу на світло се, що дійсно бачив і чув. Мені, що сидів на бальконі, перше всего впадало в око, що цілий конґрес не має нічого спільного з українським робітником, що се лише гарна маска для їх власного ґешефту. Не говорю про синьо-жовтий прапор, бо не бачив я його нігде. Вороги нашої нації його й не гідні мати. Синьо-жовтого вони не мали, червоного боялись.

Друга річ, яка впала мені в очи се мале число „делеґатів". Признав се виразно пан Настасівський.

З того малого числа делеґатів стали вибирати „всі потрібні комісії". Вибирано всі потрібні комісії, але Чека чомусь ще не вибрано. До кождої комісії вибирано по одному інтеліґентови-комісареви, а їм додавано таких, що на те голову мають, аби головою махати, як щось господин комісар кажуть.

Опісля пан товариш предсідатель конґресу покликав „товариша", але його імя заховав у тайні. Певно, зібрані не були достойні знати се достойне імя, або не заслугували на довіря. Певно моглиб десь зрадити... Присутні комісарі надулися гордо: Дивись, яких ми людий маємо тут, що навіть не можемо їх імен виявляти. Такі небезпечні революціонери, що якби їх імя сказати, то ціла Америка завалилабся. Земля роскололабся по самий Вашінгтон.

Виходить на естраду пан Настасівський. Може справді він такий небеспечний для когось там, але для нас, робітників на бальконі, він зовсім не видавався нікому небеспечним. Правда, його реферат був дуже горячий і червоний, правда, в ньому звязку не було, лишень сама лайка, правда, людина, яка має всі в дома не говорилаб сього, що він говорив, але щоби він небеспечний, тай то ще так небеспечний, щоби аж його імени не подавати, се мені не видавалося. Так мені видавалося з балькону. Товарищам його, що сиділи на естраді, певно він міг видаватися більше небеспечним. Вони його ліпше знають, чи можна його по імени кликати.

Він кидався на наших національних провідників, але йому ніхто не дивувався, бо нате він є, щоби кидатися. Говорив він, що нам, робітникам (він себе вважає за робітника) не потрібно професорів та дохторів, що сюди приїзджають на легкий хліб. Хто то такий легкий хліб тут має, він докладно не доказував, бо він зараз поспішивсь доказувати, що ми українські робітники в Америці не маємо ніяких добутків культури, освіти, шкіл, університету, а на се все треба гроша й вчених людий. Хто слухав сих баламутних слів бесідника, той знав уже чому він такий небеспечний.

Потім пан бесідник як не зачне сльози лляти по бл .п. Ользі Бесарабовій. Чого він так плакав? Та якби покійна була приїхала до Америки перед своєю смертю, то пани Настасівські і тим подібні булиб її вішали за те, що вона прилетіла до Злучених Держав по легку наживу. Та її лаялиб за те, що вона вчена, кінчила університети. Та її відганялиб назад під польську кормигу, щоби ляцькі кати її доконали. Та її казалиб забиратися, бо тут в Америці нема місця для перелетних птиць. Та з неї пилиби кров свої упирі, які мають такі небеспечні імена, що навіть не вільно їх подати до публичного імени, пилиб не гірше ляцьких. Чогож наш покровитель робітників так роспинався над муками Ольги Бесарабової, коли його покровителі з Чеки замучили неодного українського інтеліґента та неодну українську жінку? Чому він лаяв українських націоналістів, а відтак росплакався над українською націоналісткою, що поклала своє життя за українських робітників та селян? Чому він ні слівцем не згадав, що вона була українська націоналістка? Як лаяв „українських провідників з так званого уряду Петрушевича", то чому не згадав він, що покійну Бесарабову мучено за те, що її підозрівано за якісь зносини з тим урядом?

Ви думаєте, що хитростю в сей спосіб обманите українського робітника, як павук муху обмотаєте його, щоби його виссати відтак?

Так, український народ схиляє низько свої голови перед героями, що віддають своє життя за нього та зносять тяжкі тортури, але зробить се без аґентів Москви та Варшави. Він поставиться однаково до аґентів Польщі, як до аґентів Московщини.

Обіцював бесідник далі, що нюйорська комуна заснує незадовго таку бібліотеку, як конґресова. Я скажу вам, що така бібліотека булаб для вас дуже небеспечна, бо утопившися в тій бібліотеці, ви дісталиб такого паралїжу, як уже дістав найстарший комісар. І що малиб ви поставити в тій бібліотеці? Що ви дали для української культури? Молота? Чи фалшовані протоколи неукраїнського неробітничого конґресу? Чим ви прислужилися для української культури, коли українські доктори та професори для неї нічого не зробили?

Прислухуючися сим теревенням небеспечного бесідника, я видів, що комісарі, які скликали сей зїзд, не мають на ціли дбати за піднесення українського робітника в Америці та гуртовання його для добуття свободи для всего українського народа від всякої ворожої неволі, польської чи московської. Я бачив, що комісарам ходить о розбиття української свідомої роботи та заведеннє українських робітників у московську обору при помочи ненависти до Поляків. Я вже на другий день конґресу й не ішов, бо бачив, що національну роботу для визволення українського народа поведе таки Обєднаннє Українських Орґанізацій, що повстало на українськім конґресі в Філяделфії, котрий не скликали ні ляцькі ні московські комісарі, а українські іміґранти-робітники.

Михайло В. Гузар.

СЕНТРАЛІЯ, ПА.

Панахида за бл. п. О. Бесарабову.

Як довідались ми з часопис за траґічну смерть української народної мучениці, бл. п. Ольги Бесарабової, так товариство „Січ", сотня 13-та дала заклик відсвяткування памяти Покійної. Проте дня 6. цвітня с. р. Січ попросила місцевого пароха о. Й. Боярчука, щоби відправив панахиду по бл. п. О. Бесарабовій. Але сего самого дня немалисьмо щастя, бо зливний дощ перешкодив більшій части людий прийти до церкви. При панахиді тов. Січ стояло в параді. Промова нашого о. пароха була коротка, але щира; в ній смерть бл. п. Бесарабової порівнав він зі смертію перших мучеників за віру Христову. І як з гробів і на гробах мучеників виросла церков Христова сильна і необорима так і з крови тисячів мучеників Українців виросте вільна независима Україна. Заохочені їх приміром ми повинні жертвувати все, аби лише прискорити її воскресення. По промові кошовий Іван Чепа пішов за збіркою по церкві; зібрано того дня $24.26. Але наш парох взявся на спосіб, щоби зібрати більше. На Благовіщення мало приступити до св. причастія около 150 людий. О. парох на науці звернув увагу про добрі діла, а як найлучше ідло вказав на складку на поміч старому краеви. Секретар парохії І. Савчук став в дверах, а люди виходячи, скинули $29. Отже разом з першого дня і другого є $53.26. По нараді з комітетом ми рішили переслати гроші на політичних вязнів. Ціла сума буде вкоротці вислана просто на місце. Вічная память мученикам! Ганьба катам, заволокам на нашій бідній Україні. Слава добрим проводирям і всім щирим Українцям!

Українець.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162 повідомляє своїх членів, що мітинґ відбудеться в суботу, 26. цвітня о годині 7. вечер задля того, що припадають свята. Проситься членів прибути на сей мітинґ бо суть важні справи до плоагодження. — М. Гнатів, секр.

МЕЙФІЛД, ПА. Бр. св. Василія Вел., від. 185 повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться о 6. годині вечером в суботу, 26. цвітня в парохіяльній гали. — А. Процанін, предс.; П. Швед, секр.

ТАМС, В. ВА. Товариство ім. Тараса Шевченка, від. 26 У. Н. Союза, сим повідомляє своїх членів, що дня 3. мая відбудеся надзвичайний мітинґ на якім вибереся нового секретаря на місце уступившого п. Василя Бусько. Присутність всіх членів Товариства конечна. — Б. В.

НА РАТУНОК ГУЦУЛЬЩИНИ!

Прекрасна, чудова, колись буйна і весела, тепер сумна і зломана, Гуцульщина гине.

„Не боюсь я того Німця
Ані того Ляшка"...

не лунає більше в Верховині. Потомків Довбуша приборкано, присмирено, вивішано, вистріляно, різками висічено, муками замучено. Серце кровцею отікає, коли згадаєм славну Гуцулію. Ой! бо славна вона справді! Чи до танцю, чи до трембіти, до цьвяшкованого топірця чи затиканої павами кресані, до балти чи до дараби, до кріса та пістоля — славні ті Довбущуки-Гуцули! Високі як смереки верховинські, буйні як вітер в полонинах, дужі як медведі та рисі в Чорногорі, бистрі як Черемош та Прут. Горда отся Гуцулія, смілива та завзята. А які з них полки були! — найліпші сотні Січових Стрільців, найкращі полки галицької армії, зелізні кадри київської обсади, гордість і краса України. Мистці-стрільці, яких око не хибляє, перші і неустрашимі до наступу, останні відступати. Ніоден кут широкої України не дав стільки жовніра і стільки полягших героїв, що Гуцульщина. Їх кости розсіяні від Сяну і Сокаля по Харків Дон і Чорне море. Вся Галичина була вже в руках Ляха, а Гуцульщина ще не піддавалась! Аж вкінци її приборкали: замучили, ріки крови сточили, обдерли, виголодили... Тепер вона конає — наша славна, дорога Гуцулія...

Батьки помордовані, сини на чужій чужині, жінки знеславлені, діти заморені — отсе тепер наша Гуцульщина. Доми Божі попалені, читальні поруйновані, „Січи" позамикані, „Січовики" розігнані та розсипані — отсе тепер чорногорська Верховина. Вовки-сіроманці виють чагарами, а Ляхи-поганці снуються селами. Ні одна часть нашої землі не зложила стільки на жертвеннику України, що Гуцульська Верховина.

І ось пливуть листи дрібнесенькі знад Черемоша до Гуцулів в Америці: **братікки, ратуйте рідну Гуцулію!** Поможіть здвигнути церкву Божу, бо інакше Ляхи інакше Ляхи збудують косцюлек з Маткою-Боскою, „крульовою польскою" на престолі, а з „матечками" над нашими діточками. Поможіть поставити читальню, бо инакше розпаношиться в селі „кулко рольніче" та польська корупція. Поможіть збудувати „Нар. Дім", бо інакше польський „Сокол" задхобає нас у Коссові.

Зійшлися Гуцули у Пассайку, Н. Дж., щось около двайцять душ. І сякі і такі — віруючі і невіруючі, соціялісти і націоналісти. Зійшлися та порадилися, що їм робити. Старий Джуранюк Іван, колись шкільний товариш бл. п. М. Павлика, прочитав листи з краю та й серце защеміло в Гуцулів. Згадалась зелена Верховина та синя Чорногора. Згадались полонини, ліси і молоді літа. І сльози блисли в очах Гуцулів на чужині. Втер крадькома сльозу Свитанюк Онуфер із Пассайку та молодий Мартинюк із Ню Йорку; втрли й инші. Рада в раду, що їм робити. Пишуть їм, що церква згоріла, а пляц Ляхи з жидовою захарапчать, як Гуцули не стануть зараз церкви будувати. Таке — бач — собаче ляцьке право! Пишуть їм, що „Народний Дім" в Коссові треба будувати, аби був осередок національно-культурного життя для Гуцулії — а ту нема за що. І се правда: маржину в Гуцулів Ляхи вирабували, тисячі загород з димом пустили, тисячі людий на чужині, инші в гробі, ще инші воєнні каліки. Звідки ту ще на „Нар. Дім" гроші взяти?

Похитали головами старі радикали та молоді націонали, соціялісти та побожні, і кажуть: „Га, нема ради! Мусимо їм збудувати і церкву і „Нар. Дім"! Се-ж свій нарід, своя кров! Не дамо ми їм на свою церкву, то Ляхи їм косцюлек поставлять і побожний нарід там піде. Мус їм церкву збудувати! А разом з тим треба просвіти — треба „Нар Дому". І се мус зробити! Для одних свою церкву, для других свій „Нар. Дім". — Осьтак порадились. і так порішили. Заснувати „Комітет помоги Гуцульщині" і будуть збирати гроші на цю поміч Гуцулії — на сироти, на інвалідів, на читальні, на Січи, на церкви, на школи і т. д.

На початок рішили дати „Маєвий Баль" у Пасайку.

А там на Гуцульщині є стільки ран, є стільки дір, є спільки недостатку і потреби — що певно найдеся місце, де зібрані гроші післати. Лиш збирайте, лиш памятайте за нашу славну, дорогу за нашу екервавлену, обідрану Гуцулію.

Волиняк.

ОКОНЕЧНІ МАРКИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ

Як і инші національні держави австрійської монархії, так і Західна Україна (Східна Галичина) передала заготовку (друк) оконечних почтових значків віденській державній друкарні. Заки видруковано ці марки, уживано на території б. Східної Галични марок: австрійських, боснійських і „фельдпост-у", передрукованих. Довго не могли погодитися що-до взірця для оконечної серії марок. Повстали також технічні труднощі. Тому ці марки зготовлено щойно тоді, як правительство Західної Української Републики не мало вже власної території. Правительство перенеслося до Відня і тут вело дальше свої аґенди. Тут видала правительству З. У. Н. Р. віденська державна друкарня видруковані тимчасом почтові значки. Було їх богато, около двацять великих скринь марок. Марки ці так і остались у Відні аж до хвилі нещасного рішення Ради Амбасадорів із 14. березня 1923. року. Опісля правительство З. У. Н. Р. рішило зліквідувати свою експозитуру у Відні. **Ліквідації підпали і згадані марки. Рішили знищити їх. Лише дуже невеличка скількість впала в руки людей, що брали участь у ліквідації.**

Ці оконечно видані марки З. У. Н. Р., то була серія (пять родів) значків, друкованих у двох красках. А саме: 10 сотикові (сині і зелені), 20 сотикові (червоні і сині), 50 сот. (фіолєтні і рожеві), 1 коронові (брунатні і фіолєтні) і 10-коронові (синьо-зелені і рожеві). Сотикові марки є краяні, коронові зубчасті. Рисунок на марці (формат 25x30 мм) на всіх тойсамий, а саме: архангел із мечем у руці, а на щиті західньо-український герб (лев). Понад постатю ангела (символ. герб Києва) звісний український тризуб. Напис: Українська Народня Республика. Зах. Область. На долині на обох углах відповідна цифра, по середині українськими буквами: „сотики" згл. „Корони".

У філятелістиці ці марки мають меньше більше цю вартість як марки У. Н. Р. (Наддніпрянської України). У катальозі почтових марок видання Міхеля марки У. Н. Р. є під ч. 69—82. І ці марки також не були у почтовій скринці. Але мимо цього описані вище марки З. У. Н. Р. мають іще більшу вартість як У. Н. Р., бо не видано їх для спекуляційних цілей. Перебували вони в пивницях З. У. На. Р. посольства у Відні під замком цілі три роки, а вкінці знищено їх. Невеличка скількість примірників, всетаки дісталася до рук філятелістів, тому дуже пошукують почтові значки З. У. Н. Р.

ШЛЯХОМ ОБЄДНАННЯ В ГАЛИЧИНІ

(З львівського Нового Часу).

Започатковане в Станіславові обєднаннє українських громадських чинників для спільної ділової роботи знайшло свій відгук в цілому краю. Здорове зерно впало на здоровий ґрунт. Серед наших нужденних відносин, де на якусь відрадну подію у внутрішному життю треба чекати роками — акція в напрямі обєднання повинна врадувати кождого чесного громадянина.

Чи треба в сотий раз повтаряти і доказувати, що нація по цей бік Збруча опинилася без політичного проводу? Миж всі це знаємо, відчуваємо ту недостачу аж надто болючо не лише на політичному, але й на кождому інчому полі. Шкільна справа, чи просвітянська, кольонізаційна, чи податкова тепер, так як колись конскрипція, даніни, бранка і т. д. — ходять самопас, політично невикористані і не попроваджені. І надармо спрагнений край дожидав приказів із Львова, до яких призвичаювався довгими десятками літ. — Нема голови на горі, нема кого слухати — от загальне переконанне, яке панує серед широких мас громадянства.

На одному міжпартійному зїзді забрав в дискусії голос один із присутних селян і огірчений заявив: „Нема у нас партії. А як хто твердить, що вона є то говорить неправду. Бо щож то за партія, яка не дає відповіді, що нам робити, як замкнуть читальню, школу перемінять на польську проти волі села" і т. д. Чи це не правдиво? Аж надто! Чи яка з істнуючих партій дає на це відповідь? ні! Бо відповідь: погодитись з долею це ніяка відповідь. Бо рада: боронитися проти того, а рівночасно не охопити плоітичної сторони кождої справи, не повести оборони зорґанізовано і пляново — це ніяка рада. І от, на тлі тих відносин, за прикладом Станіслава наростає обєднаннє українських громадських чинників, поодиноких партій і станів.

Дня 25. березня відбулася повітова політична нарада в Руській. 28. березня окружна нарада в Перемишлі, а 29. окружна у Львові. В тих місцевостях покликано до життя Політичні Ради, які мають за ціль: концетрувати ділову роботу на всіх ділянках національного життя, давати тій роботі ініціятиву і напрям.

Зерно посіяно, хочемо вірити, що те зерно здорове і ріля плодюча. Через обєднане громадських чинників створити те, чого так дуже бракує нам в теперішний час: голову.

ОДИН НА РАЗ!

Генрик IV., французький король, переїзджаючи мале місто, загледів міську раду зібрану, щоби його привітати. Як лиш бурмістр почав свою нудну промову, почав недалеко ревіти осел. Король скоро обернувсь в ту сторону з відки лунав голос осла й поважно сказав:

— Панове, один на раз, коли ласка!

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

І. том.

СПОГАДИ.

XV (1902—1903).

(54)

З українських діячів, що стали свідомими Українцями тільки після ювилею Котляревського на перше місце по активности треба поставити незабутнього Леонида Миколаєвича Жебуньова, який став, можна сказати, найдіяльніщим та найенерґійніщим українським діячем взагалі споміж Українців, в період від 1904 року до революції 1917 року, коли він хворий виїхав з Київа до Полтави і помер 1919 року десь, кажуть, в дорозі до Криму. Л. Жебуньов, син заможнього дідича, родився на Катеринославщині мабуть в кінці 50-тих років, бо в 1903 році, під час ювилею Котляревського, йому було коло 50 років, але він виглядав молодчим за свої роки і взагалі дуже не хотів піддаватися старости. Не зважаючи на велико-панське вихованне, він, в 70-тих роках, захопився, за прикладом своїх кузенів, братів Жебуневих, російським революційним рухом, „ходив в народ", як простий робітник але, як сміючись оповідали його товариші, не міг там відвикнути від зубної щіточки і, заховавшись десь, ранками чистив зуби. Не змігши звикнутись серед селянських та робітничих обставин життя, він оселився в Київі і зайнявся революційною пропаґандою серед студентської молоді, а 1878 року його арештовано і по видержанню кілька місяців в тюрмі, заслано в Сібір на поселенне. Пробувши там пять років він вернувся додому на Україні і оселився в Харкові. Повернувщись з Сібіру він не застав уже старих, рідних йому форм революційної акції; тоді вже серед молоді починав брати гору марксизм, який не припадав йому до серця і до його народницьких переконаннів і він узявся за культурно-просвітну працю для народу в Харківськім російськім „Комітеті Грамотности", але скоро зався завважив, що майже всі видання того комітету йдуть на Московщину, а тут, на Україні, на місці діяльности Комітету, майже зовсім не розсходяться. Се знеохотило Жебуньова до праці і не вдумавшись в причини такого зявища, він покинув Комітет і, продавши свій маєток в Катеринославщинні виїхав до Криму, а потім на Кавказ, де купив собі в Сочі вілу.

Але, не маючи родини і не находячи собі там заняття, занудився і через рік знов вернувся до Харкова. Тут, під впливом родини Ефименків, звернув увагу, вже на старости літ, на український рух, а коли побував на юбилейнім святі Котляревського, то відтіля вернувся гарячим свідомим Українцем, всеціло відданим відродженню української нації. Не маючи, як сказано родини, не занятий службою, бувши забезпечений матеріяльними засобами до життя, а разом з тим маючи ненаситну жадобу працювати на користь „меньчого брата", він захопився українським рухом всією душею, всіма думками своїми. Щоб вивчитися української мови він оселився в Полтаві, де незабаром був прийнятий в тамошню українську Громаду, а років через два переїхав до Київа, був вибраний в члени Ради Орґанізації, яким беззмінно був, можна сказати до самої смерти своєї. В Раді він взяв на себе функцію вишукування посад для свідомих Українців та розповсюдженне книжок серед народу і ввійшов у сю справу ввесь, та й не тільки в сю! Він заснував нову Громаду, яка так і звалася „Жебуньовською" від якої і був делеґатом в Раді; позасновував цілий ряд гуртків з ґімназистів, навіть з педелів ґімназіяльних та університетських; перейняв від Степаненка гуртки військових писарів та фершалів, через які ширив українську літературу але вимагав, щоб йому давали писані рецензії на прочитані книжки, по яким складав оцінку книжки і ділився своїми спостереженнями в ґазеті. З ранку до вечора він бігав в українських справах по Київу, ввечері, вдома до пізна писав листи в справі посад для Українців, ширення книжок, асиґнованих йому Радою Орґанізації з своєї книгарні і придбаних ним самим за зібрані гроші. Він приймав участь в ріжних московських просвітних інституціях, де впливав на виданнє і поширеннє ними українських книжок, а коли заснувалася в Київі „Просвіта", то гаряче віддався праці там, але згодом, не помирившись з автократизмом голови її Грінченком, вийшов з Ради Просвіти і працював сам.

В Раді Орґанізації він був найакуратнійшим членом її і раз-у-раз дарікав і картав тих членів, що отягалися, не маючи багато часу на громадську працю. Він не хотів приймати на увагу того, що в кожного з нас була родина, служба, що відбірали частину часу у кожного, вимагаючи від кожного повної відданости, яку мав сам. Часом це доводило до абсурдів, а тому й до непорозумінів та суперечок з людьми, що доходили часом до курйозів. Наприклад доручив він Софії Федоровні Русовій, своїй давній, ще до заслання в Сібір, приятельці, яка тоді, як і він була тільки російською революціонеркою, поклопотатися за когось про посаду, але у Русової заслаб її єдиний син і вона не могла покинути хворого, щоб виконати доручення Жебуньова. Коли довідався про це Жебуньов, то роздратовано картав її кажучи:

— Хто знає, чи вийде з того Юрка свідомий Українець, чи ні, а тут мусить гинути без заробітнку вже готовий свідомий Українець!"

Треба завважити, що п. С. Русова, шведського походження з роду Ліндфорсів, жінка відомого українського діяча О. Русова, ззамолоду була російською революціонеркою і тільки з другої половини свого життя направила свою надзвичайну енерґію на українську справу, в якій зробила дуже багато і сина свого, родженого в тюрмі, виховала в тому напрямкові.

Коли Жебуньов довідався, що в кого небудь в родині говорять московською мовою, то обурювався до краю і гостро того лаяв, хоч сам говорив поганенькою мовою, вживаючи таких виразів, як: „щире сірце", „особистий" замісць „особливий", „поспіх" замісць „успіх", помилки, що часто роблять „мартовські"*) Українці ще й тепер. Хоч тоді, на мою думку, не можна було ставитися так гостро до того, що в українських родинах вживалася російська мова, бо тоді-ж за українську мову позбавляли людей з посад не тільки державних та земських, а й часом приватних, коли принципал був інтенсивним „чорносотенцем".

Хворий на нерви, спеціяльно на ішіос, літом, коли в Київі наставав мертвий сезон, Жебуньв виїздив до Евпаторії, або на Кавказ, чи до санаторія Лямана, коло Дрездену, але нігде він не забував за українську справу, скрізь находив Українців, ширив між них свідомість національну, росповсюжував українські книжки, а у Лямана, де бувало мало Українців, пропаґував „українофільство" і серед Москалів, особливо впливових в роісійському державному житті.

Одного літа він познайомився там з дуже впливовим „сановником" сенатором Брянчаниновим, якого заінтересував українським питаннєм і зробив з нього приятеля українського руху, а передовсім свого особистого приятеля. Коли міністер внутрішніх справ передав сенатові справу з памятником Шевченкові, яку підняла київська адміністрація, висловлюючись проти постановки памятника, то Брянчанинов повідомив з Петербургу про це Жебуньова і прохав у нього матеріялу і доводів для того, щоб сенат міг розрішити цю справу позитивно. Пізніще, коли знов міністр внутрішніх справ подав на таємний розгляд сенату, записку начальника київської охрани (політичної поліції) Кулябки про небезпеку українського національного руху, страшніщого для Росії за всякі соціялістичні рухи, бо загрожує самій цілости російської держави, то Брянчанинов викликав до Петербургу Жебуньова і намагався, щоб той склав „контр-записку", о оборону українського руху для роздачі сенаторам, що рішатимуть це питаннє. Жебуньов напосівся на Стебницького, який вкупі з О. Лотоцьким (Білоусенком) склав відповідну записку, що потім була надрукована під заголовком „Украинскій Вопросъ" і розійшлася в двох, чи трьох виданнях. Ся, в високій мірі цінна книжка, стала, можна сказати, найкращим підручником для ознайомлення з українським рухом і для пропаґанди його серед несвідомих Українців. Але коли Брянчанинов перечитав її, то сказав Жебуньову, що з його слів він собі зовсім не так уявляв українське питаннє; він думав, що се так собі культурно-літературний рух, як провансальський у Французів, а прочитавши „Украинскій вопросъ" переконався, що це справді найстрашніщий рух в Росії, як справедливо каже записка київського охранника Кулябка, бо коли йому дати росширитися, то цей рух ниминуче приведе до роспаду російської держави.

— І я, каже Брянчинов, як „русскій человѣкъ і як сенатор, по обовязку сумління свого, повинен не співчувати сьому рухові, а всячески гальмувати його.

Так скінчилася доброзичливість російського високого „сановника" до українського руху і особиста приязнь до Жебуньова.

(Дальше буде).

*) Українці, що поставали свідомими з марта місяця 1917 року.

НОВЕ МИСТЕЦТВО

Одній париській дамі захотілось мати свій мальований портрет. Їй порадили звернутись до славного модерного маляра Пікасо. Той згодився й намалював. Незабаром дама поїхала закордон. На границі митні урядники знаходять у неї якийсь загадково розмальований кусок полотна. Що це таке? „Але ж це мій портрет!" обурено каже дама. Та митним урядникам справа видається підозрілою. Приходить отже начальник станції. Він довго дивиться на образ а врешті каже: „Хоч я й не фаховець, але мені здається, що так мусить виглядати плян фортеці або щось подібне". Офіцер, покликаний на пораду, висловив думку, що це певно краєвид. Але треба спитати маляра. Кличуть фахового маляра, й цей з обуренням одкидає всяку думку, що це може бути твором мистецтва. Адже кождий мусить з першого погляду побачити, що це конструкція якоїсь машини! Кличуть інжініра. Той приходить, довго й похмуро дивиться на образ і нарешті каже: „Це конструкція машини. Безперечно. Але я сумніваюсь, чи машина, зроблена після цього рисунку, буде функціонувати". І дамі позволено було без перешкод переїти границю.

ПОЗІР! ВЕСТ ІСТОН, ПА. ПОЗІР!

Аматорський Кружок Івана Франка на Вест Істон, Па. відограє перше представленне

ОХ, НЕ ЛЮБИ ДВОХ

В СУБОТУ, 3-го МАЯ 1924

в галі церковній.

Початок о годині 7. вечер.

На се представленне запрошуєся всіх Українців місцевих і з околиці як Филипсбург, Бетлегем, Алентавн і Нортгемптон. О численну участь просить — **Комітет церковний.** 96

БОКСЕРСЬКИЙ СПОРТ.

„Бій чемпіона Смита IV. з Блеком не відбудеться, бо оба противники посварились".

—о—

— Деж ти ходив? У гостину до приятелів?
— Ні, до свояків.

—о—

Підстаркувата прімадонна до свого домашнього лікаря: „Пане доктор, чи може бути щось гіршого над це, як коли співачка запримітить, що зачинає тратити голос?"
— Пані добродійко, ще гірше є, коли вона цього не запримічує.

ДОБРИЙ СИНОК.

— Ну, сину, що бажаєш дістати на імянини?
— Трубку, тату.
— Ні, не куплю, бо я не мав би спокою.
— Ні татут, я гратиму лише тоді, як тато спатимуть.

ІСТОРІЯ ЦВІТНЯ.

Цвітень є четвертим місяцем року, однак не все був він ним. В старім римськім календари цвітень був другим місяцем року і мав лишень 29 днів, а доперва Юлій Цезар додав йому трийцятий день. В революційнім календари французькім, так як зістав принятий через Народову Конвенцію в листопаді 1793, цвітень зістав поділений на місяці Ґермінал і Фльореал — Ґермінал (місяць пучків) відповідаючи часови від 21. марта до 19. цвітня, і Фльореал (місяць квіття) від 20. цвітня до 19. мая. Цвітень зістав зватися так від латинського слова „аперіре", вітворити, поневже в тім місяцю зачинають отвиратися пучки. На жаль однак не був він все весняним місяцем. Однак коли маєте Трінера Гірке Вино в хаті, перебудете той неусталений період часу без жадної перешкоди. Воно удержує реґулярність кишок і побільшує відпорну силу. Можете дістати Трінера Гірке Вино або Трінера Лагодитель Кашлю, знамените лікарство на кашель, у Вашого аптикара або доставці лікарств. Коли однак не моглибисьте його купити у Вашім сусідстві. Пишіть до Joseph Triner Co., Chicago, Ill.

ДО ВІДОМА ВСІМ СВЯЩЕНИКАМ І ПАРОХІЯМ.

В книгарні „Свободи" можна набути отсі церковні книги:

СВ. ЕВАНГЕЛІЄ — велике, оправлене в аксамит, металеві Евангелисти, на середині Воскресеніє, на противній стороні три раменний хрест, на около нарожники, два замки і все то позолочуване. Ціна...	$125.00
Тесаме Евангеліє, оправлене в червону скіру, без евангелистів, тільки позолочений металевий хрест...	80.00
СЛУЖЕБНИК, оправлений в червону скіру, на верха витисненний золотий три-раменний хрест	25.00
ОКТОІХ, оправлений в червону скіру	20.00
ТРІОТЬ ПОСТНАЯ, оправлений в червону скіру	16.00
ТРІОТЬ ЦВІТНАЯ, оправлений в червону скіру	15.00
АПОСТОЛ, великий оправлений в червону скіру	15.00
Такий самий в звичайній оправі $9.00.	
ЧАСОСЛОВ великий, оправлений в червону скіру, з витисненим хрестом	16.00
ІЗБОРНИК великий, оправлений в червону кожу	8.00
ІРМОЛОГІОН, оправлений в скіру, з витисненим трираменним хрестом	18.00
ОСМОГЛАСНИК під нотами, звичайна оправа	5.00
ЧИН ВЕЧІРНІ І УТРЕНІ, часть 1 і 2, оправлені в червону скіру	10.00
ЧИН ВЕЧІРНІ І УТРЕНІ, звичайна оправа	6.00
АКАФІСТНИК цілого року оправлений в червону скіру, витисненний позолочуваний хрест	7.00
АКАФІСТНИК, малого формату	1.25

Невдовзі проголосимо ще більше церковних книжок.

При замовленню сих книжок треба заразом присилати і належитість.

Замовлення слати до:

„SVOBODA", 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

THE UNDER RACES

Ukrainians Complain of Persecution By the Poles.

Ukrainian interests in the United States, citizens with the blood of the Ukraine in their veins, including a number of World War veterans, sent a delegation recently to Washington to lay before Secretary Hughes a memorial on the plight of the members of their race in Eastern Galicia, alleged to be persecuted by the Polish Government.

They cited various charges of cruelty to Ukrainians, particularly the case of Olga Besarab, or Bessarabova, who is reported to have died in a cell at Lemberg from ill-treatment to which she was subjected. The Secretary was urged to support a project for an international commission for the protection of the Ukrainian and other non-Polish populations in Polish territory. The memorialists also urged a revision of the decision of the Council of Ambassadors of March 14, 1923, regarding the eastern boundary of Poland, and stressed the claims of Galicia to self-determination.

—

The issue is one from interfering with which this country is barred under the Harding-Coolidge-Huges policy of taking no part in the determination of political controversies in Europe. The Polish-Ukrainian imbroglio, unhappily, is only one of many left by the imperfect work of the Paris peacemakers. It was in the lessening of the friction of nationalities and the settlement of such controversies that its projectors hoped the League of Nations would be most useful, but the Ukrainian proposal of a new international commission indicates that Geneva is not looked to for relief of their grievances.

The complaint illustrates also one of the notable self-deceptions of the Paris peace commissioners, the reliance on the special treaty clauses protecting racial and religious minorities in the new states of eastern Europe. President Wilson was especially sanguine on this point, as shown in his Paris speech on this subject, which afterwards became the theme of a lively controversy between the late President and Senator Spencer of Missouri.

The occurrences which form the burden of the complaint of these Ukrainians of American citizenship were the subject of a recent article in the Manchester Guardian. Reference was made to the case of Mme. Bessarabova, cited as "particularly horrible" to Secretary Hughes, it being alleged that the woman was "beaten and done to death in her cell."

There has been a recent recrudesence in Poland of political persecution of a particularly severe kind, so that in the latter part of last month there were 2,500 political prisoners under detention in the country.

No particular reason is assigned for the renewed nationalist agitation, and the persecutions are not to be attributed to the initiative of the new Government headed by M. Grabski, which has a financial rather than a political program, and is not notably Nationalist in composition or backing. But Governmental weakness and the general unwillingness of politicians to appear to champion radicalism or the cause of non-Polish nationalities seems to have gievn the chauvinists an unusually free hand in the recent past.

About half of the 2,500 political prisoners are held as labor agitators; the others belong to the subject nationalities. A large proportion of those arrested are under age; in a batch of thirty-one recently listed for trial, ten of whom were girls, the average age was under nineteen.

There is much complaint of deplorable treatment of the prisoners in jail and hunger strikes have been frequent. Sixty prisoners recently took part in a hunger strike at Lodz, the second city and chief industrial centre of Poland. There have been three hunger strikes among a set of prisoners arrested at Cracow last November.

Sentences have been severe. Among the victims besides Mme. Bessarabova, chief sympathy seems to have been aroused by the case of Sierankiewicz, editor of the "Plough," an organ of the peasants, who received under the old Austrian peasant code a sentence of ten years' penal servitude. The average sentence has been about four years.

Of the minority races, the Ukrainians and the White Russians seem to have borne the brunt of recent repression. The latest trouble with the Ukrainians arose after five radical Ukrainian deputies in the Polish Parliament, or Sejm, broke away from the Ukrainian Club which the delegation had formed and started a party of their own, which was dissolved by the Polish authorities. Three Ukrainian newspapers were suppressed, the Ukrainian university at Lemberg closed and many students arrested.

The Ukrainians in Poland, who are known as Ruthenians, are the predominant element in the eastern half of Galicia, the former Austrian Poland. When the Ukrainian national movement was suppressed in the Russia of the Czars, it made its headquarters at Lemberg under the fairly tolerant sway of the Hapsburgs. When the self-determination fever seized the world at the close of the World War, Ukrainian autonomy was recognized in Russia proper and it was a source of bitter complaint to the Ukrainian element in Galicia that the entire province was assigned to Poland. There was obstinate military resistance to Polish sway at the start and since then disaffection has been deep. The Ukrainians complain that their minority rights are infringed; the Poles accuse the Ukrainians with conspiring with their fellow nationals outside against the Polish Republic.

The new boundary line of Poland brought into its territory a considerable number of the White Russian element in the old Russian Empire, and a drive on this nationality similar to that in progress against the Ukrainians is reported. In an effort to Polonize them White Russian schools are being closed and a Polish "cultural propaganda" is being conducted. At state expense the members of the Polish Theatre at Warsaw were recently sent on a tour of sixty performances in White Russia. A Polish colony is being established by grants of land to Polish soldiers.

The controversy between Poland and the other nationalities is embittered. The non-Polish elements insist that the Polish boundary should be purely ethnological, corresponding to the limits of pure Polish population. The Poles naturally demur to the sacrifice of territory that this would involve. An unfortunate result has been the creation of politico-national factions in the Sejm, who form a compact group called the bloc of national minorities. When Right and Left nearly counterbalance each other, the balance of power is apt to be thrown to this group, to the rage of the Polish Nationalists. President Narutowicz was slain by an enraged Nationalist because it was charged he owed his election to the non-Polish groups.

The Government has submitted a measure to the Parliament striking at the voting power of the non-Polish groups by giving an extra vote to those able to read and write Polish.

(The Philadelphia Evening Bulletin, April 16, 1924.)